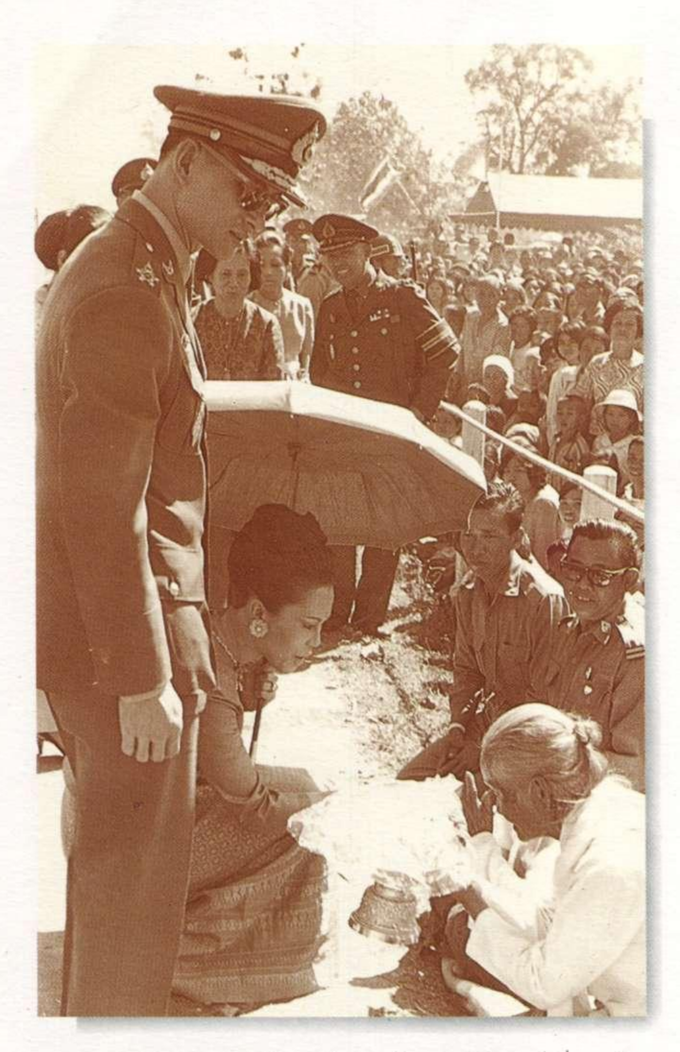

มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ
ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ

มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ
ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ
องค์ประธาน มูลนิธิฯ

มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ เป็นมูลนิธิฯ ที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงตั้งขึ้นเมื่อเดือนกรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๑๙ เพื่อช่วยเหลือชาวไร่ ชาวนาที่ยากจน มีรายได้น้อยไม่พอกิน

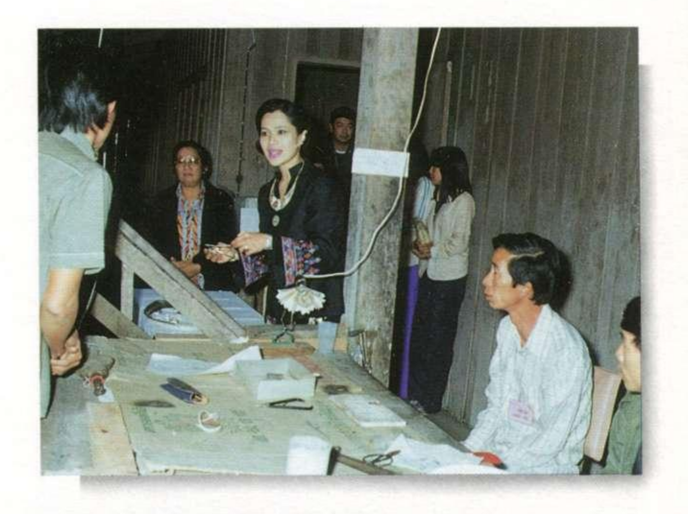
ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นกสิกร ซึ่งจะต้องเผชิญกับอุปสรรคอันเนื่องมาจากดินฟ้าอากาศ เช่น ฝนแล้ง หรือน้ำท่วม เป็นต้น ทำให้การเก็บเกี่ยวไม่ได้ผล หรือได้น้อยไม่พอเลี้ยงครอบครัว

และในขณะเดียวกัน ประเทศไทยก็มีประวัติว่าเป็นประเทศที่เจริญด้วยศิลปะและหัตถกรรมอันสวยงาม ซึ่งกำลังจะเสื่อมสูญไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจและรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเล็งเห็นความสำคัญและความสัมพันธ์อันมีอยู่ระหว่างปัญหาที่น่าหนักใจทั้งสองประการนี้ พระองค์จึงได้ทรงตัดสินพระทัยที่จะทรงช่วยแก้ไขสถานะการณ์ ทรงตั้งโครงการฝึกศิลปาชีพขึ้นตามท้องถิ่นต่าง ๆ โดยคำนึงถึงวัตถุดิบที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ชาวไร่ ชาวนาได้มีอาชีพข้างเคียงที่จะสามารถเพิ่มพูนรายได้ให้พอเพียงโดยไม่ต้องฝากชีวิตไว้กับดินฟ้าอากาศเพียงอย่างเดียว

หลังจากที่ทรงเห็นว่าโครงการที่ทรงริเริ่มขึ้นได้ผลสมความมุ่งหมายแล้ว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถจึงได้ทรงตั้ง "มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ" ขึ้น โดยที่พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นทุนประเดิมเริ่มแรก โดยมีเจตนารมย์สองประการดังต่อไปนี้

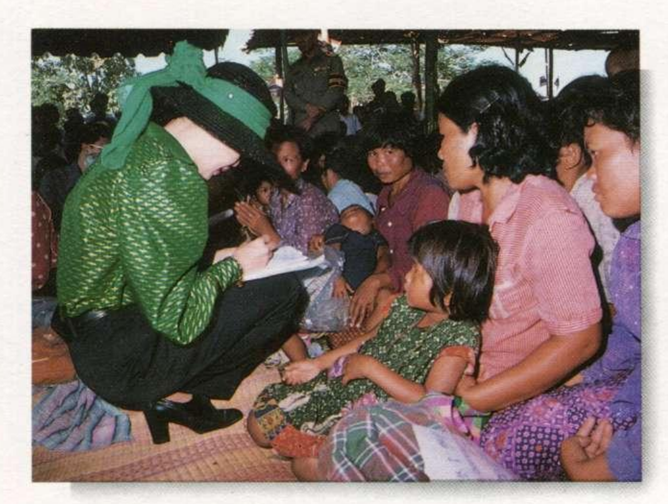

๑. เพื่อให้โอกาสชาวไร่ ชาวนาและครอบครัวสามารถจะหารายได้เสริมเป็นประจำ โดยไม่ต้องหวั่นต่ออุปสรรคทางดินฟ้าอากาศ ซึ่งจะเป็นการยกสถานะภาพของชีวิตของเขาให้ดีขึ้น

๒. เพื่ออนุรักษ์และสืบทอดศิลปะและหัตถกรรมไทยที่กำลังจะเสื่อมสูญไปให้คงอยู่ โดยที่เน้นในการผลิตผลงานให้มีคุณภาพดีเยี่ยมอยู่เสมอ

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ กับพระเจ้าลูกเธอ พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ในพระองค์ จะเป็นผู้คัดเลือกสมาชิกในครอบครัวของราษฎรที่ยากจนไร้ที่ทำกิน และมีลูกมากเข้ามารับการฝึกศิลปาชีพในโรงฝึกศิลปาชีพ สวนจิตรลดา

ขณะที่เข้าฝึกในโรงฝึกศิลปาชีพจิตรลดา ผู้รับการฝึกจะได้รับเบี้ยเลี้ยงรายวันตั้งแต่วันแรก ซึ่งเบี้ยเลี้ยงนี้จะเพิ่มขึ้นตามความสามารถของแต่ละคน ทางมูลนิธิฯ จัดที่พักและพาหนะในการเดินทางไปกลับให้ นอกจากนั้นยังมีการจัดอบรมทั้งทางโลกและทางธรรม ตลอดจนจัดทัศนศึกษาไปตามสถานที่สำคัญต่าง ๆ ในประเทศ เช่น สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น เพื่ออบรมบ่มจิตใจให้รู้จักรักประเทศชาติ

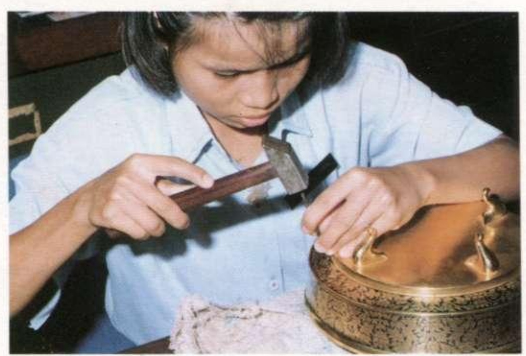
นอกจากโรงฝึกศิลปาชีพจิตรลดาแล้ว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งศูนย์ศิลปาชีพในภาคอื่น ๆ ขึ้นเพื่อช่วยเหลือราษฎรในท้องที่ เช่น ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร เป็นต้น

มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ
เชียงราย
พะเยา
เชียงใหม่
น่าน
ลำปาง
แม่ฮ่องสอน
แพร่
อุตรดิตถ์
สุโขทัย
กำแพงเพชร
หนองคาย
เลย
อุดรธานี
สกลนคร
นครพนม
กาฬสินธุ์
มุกดาหาร
ขอนแก่น
มหาสารคาม
ร้อยเอ็ด
ยโสธร
อุบลราชธานี
ชัยภูมิ
นครราชสีมา
บุรีรัมย์
สุรินทร์
ศรีสะเกษ
อ่างทอง
อยุธยา
กรุงเทพฯ
ปราจีนบุรี
ราชบุรี
สมุทรสงคราม
ชลบุรี
เพชรบุรี
ตราด
ประจวบคีรีขันธ์
สุราษฎร์ธานี
นครศรีธรรมราช
ปัตตานี
นราธิวาส
เครื่องเงิน
จก
ปัก, ถัก
ทอผ้าฝ้าย
ปั้นตุ๊กตา
จักรสานไม้ไผ่
ทอผ้าไหมมัดหมี่ และผ้าไหมพื้น
ทำคร่ำ
ผลิตเส้นไหม
เสื่อกระจูด
ถมทอง
ดอกไม้ประดิษฐ์
ตัดเย็บ
ย่านลิเพา

โรงฝึกศิลปาชีพสวนจิตรลดา

โรงฝึกศิลปาชีพสวนจิตรลดา ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นโรงฝึกที่มีสมาชิกมากกว่าโรงฝึกอื่นใดทั้งหมด ผลิตงานศิลปะและงานหัตถกรรมที่สวยงามและหายาก

ในปัจจุบันโรงฝึกศิลปาชีพเปิดแผนกอบรมงาน ๒๐ แผนก ดังต่อไปนี้

แผนกถมเงินและถมทอง

ไทยเรารู้จักงานถมมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ งานถมได้เฟื่องฟูขึ้นทางจังหวัดนครศรีธรรมราช ทางภาคกลางมีทำกันไม่มาก สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงมีพระราชเสาวนีย์ให้จัดตั้งแผนกถมเงิน ถมทองขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ในปัจจุบันงานถมทองของโรงฝึกศิลปาชีพ สวนจิตรลดา สามารถใช้เป็นของขวัญอันมีค่าได้อย่างดี

แผนกช่างเครื่องเงินและช่างทอง

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โปรดเกล้าฯ ให้ช่างเงินช่างทองที่มีฝีมือทั้งที่เป็นชาวไทยภูเขาและคนไทยพื้นราบ เข้ามาปฏิบัติงานถวาย ณ โรงฝึกศิลปาชีพ สวนจิตรลดา พร้อมกับโปรดให้สอนนักเรียนศิลปาชีพที่ทรงนำมาจากที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ขณะนี้งานของแผนกนี้เป็นที่เชิดหน้าชูตาของมูลนิธิเป็นอย่างยิ่ง

แผนกคร่ำ

คร่ำเป็นงานละเอียดและประณีต โดยช่างจะตอกเส้นเงินและเส้นทองลงบนพื้นเหล็กเป็นลวดลายไทยที่สวยงาม ในสมัยโบราณด้ามพระแสงของพระมหากษัตริย์ มักประดับด้วยคร่ำเงินคร่ำทอง

แผนกตกแต่งด้วยปีกแมลงทับ

สตรีไทยรู้จักนำเอาปีกแมลงทับมาตกแต่งเครื่องแต่งกายกันมานานแล้วก่อนที่จะรู้จักใช้เลื่อมของต่างประเทศ แมลงทับมีอายุสั้นเพียง ๓ เดือนโดยประมาณ ก็จะตายหล่นอยู่ตามพื้นดิน ปีกของมันเหลือบเป็นเงาและสีสวย สามารถนำมาประดับไม้แกะสลัก หรือตัวสัตว์ที่ทำด้วยเงินได้อย่างสวยงาม จะใช้สานกับย่านลิเพาก็ได้

แผนกจักสานลายขิต

ไม้ไผ่เป็นไม้สารพัดประโยชน์สำหรับคนไทย แม้การจักสานไม้ไผ่จะเป็นที่รู้จักกันทั่วทุกประเทศก็ตาม แต่การจักสานลายขิตนั้นเป็นการจักสานที่ละเอียดและสวยงามมาก สามารถจะอวดชาวต่างประเทศได้

แผนกช่างไม้และช่างหวาย

สมาชิกแผนกนี้จะได้เรียนรู้ถึงเคล็ดสำคัญ ๆ ในการประกอบไม้เข้ามุม ฯลฯ วิธีดัดหวาย และต่อเส้น ตลอดจนมัดให้แข็งแรง

บ้านแบบไทยขนาดจำลอง ก็เป็นงานอนุรักษ์อีกด้านหนึ่ง

แผนกจักสานย่านลิเพา

คนไทยเรารู้จักนำเอาย่านลิเพามาสานเป็นกระเป๋าบ้าง กล่องบ้างมานานแล้ว สมัยก่อนสตรีไทยเคยเอากระเป๋าย่านลิเพามาเลี่ยมนาค เลี่ยมทอง ไว้ถือเป็นกระเป๋าหมาก สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงฟื้นฟูการจักสานย่านลิเพาขึ้น และทรงใช้เป็นกระเป๋าทรงเวลาเสด็จฯ งาน ทำให้ผลิตภัณฑ์ย่านลิเพาเริ่มมีชีวิตขึ้นมาใหม่

แผนกดอกไม้ประดิษฐ์

ถ้าจะกล่าวว่าดอกไม้ประดิษฐ์ของศิลปาชีพสวยงามและเหมือนของจริงที่สุด ทุกคนก็คงจะเห็นด้วย สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเน้นในเรื่องดอกไม้ประดิษฐ์ว่า ให้ทำดอกไม้ที่เป็นดอกไม้ไทย ๆ ทั้งสิ้น

แผนกแกะสลักไม้

การแกะสลักไม้ของศิลปาชีพจะทำให้เหมือนของจริงที่สุด สมาชิกในแผนกนี้จะต้องเรียนรู้ถึงส่วนสัดของคนและสัตว์ ตลอดจนท่าทีเสียก่อนที่จะสลัก กล่องสลักจากไม้โมกเป็นผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

แผนกแกะสลักหินอ่อน

หินอ่อนที่แกะสลักจะต้องแลดูเป็นธรรมชาติที่สุด เพราะฉะนั้นสมาชิกแผนกนี้ต้องเรียนรู้ถึงส่วนสัดของสิ่งที่จะแกะสลักให้ดีเสียก่อน

แผนกแกะหนังตลุง

ในปัจจุบันหนังตลุงหายากเข้าทุกทีแล้ว จะมีอยู่ก็ในภาคใต้เพื่อเป็นการอนุรักษ์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งแผนกนี้ขึ้นเพื่อไม่ให้ศิลปะดั้งเดิมต้องสูญสิ้นไป

แผนกปั้นและเซรามิค

สมาชิกแผนกนี้ต้องเรียนรู้ถึงส่วนสัดเช่นเดียวกัน ของชิ้นไหนที่ได้ส่วนสวยงาม ก็จะเผาเป็นเซรามิคชิ้นเล็ก ๆ ออกจำหน่าย ส่วนของใหญ่ ๆ จะมาจากโรงเซรามิคทางต่างจังหวัด มูลนิธิมีศูนย์เซรามิคที่ภาคเหนือ ที่ลำปาง ภาคอีสาน ที่สกลนคร และภาคใต้ ที่นราธิวาส

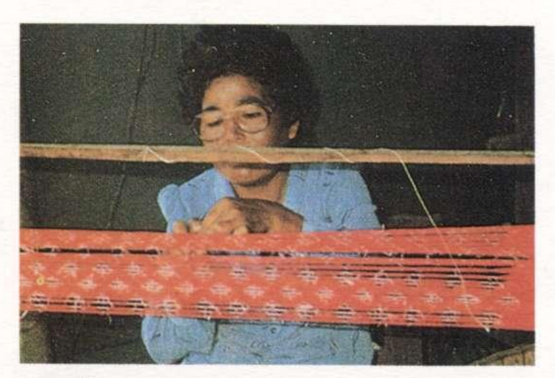
แผนกทอพรม

พรมผ้าฝ้ายของศิลปาชีพมีน้ำหนักที่จะทำให้ไม่ลื่น เหมาะสำหรับใช้ประจำบ้าน

แผนกทอจก

จกเป็นแถบผ้าทอเป็นลวดลายสวยงาม แต่ก่อนใช้ประดับชายซิ่นแต่ขณะนี้เราอาจเอามาตกแต่งเสื้อผ้าชุดสากลได้อย่างสวยงามตลอดจนนำมาแต่งเป็นปลอกหมอน ที่รองจาน และอื่น ๆ

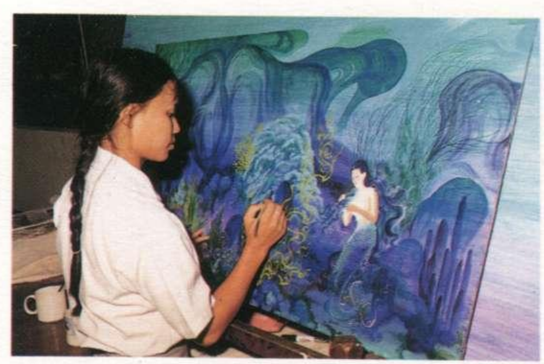
แผนกทอผ้าไหม

ในโรงฝึกศิลปาชีพ สวนจิตรลดา มีการสอนทอผ้าไหมนานาชนิดทั้งไหมเลี่ยน ไหมหางกระรอก ไหมมัดหมี่ การสอน สอนตั้งแต่สาวไหมเป็นต้นไปจนจบขบวนการ

แผนกปักผ้า

ผ้าปักเป็นที่น่าชื่นชมไม่ว่าจะเห็นที่ไหน ตกแต่งบ้านได้อย่างสวยงาม ผ้าปักศิลปาชีพมีชนิดพิเศษที่ใช้ไหมไทยย้อมสีปักแทนไหมสำเร็จรูปจากต่างประเทศ

แผนกเขียนลาย

ลายไทย นับเป็นเอกลักษณ์ของประเทศที่สมควรจะสืบทอดกันไว้ในหมู่คนไทย สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงตระหนักดีในข้อนี้ จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งแผนกเขียนลายขึ้น แผนกเขียนลายนี้นับเป็นขั้นแรกของงานหลาย ๆ ด้าน เช่นงานถมเงินถมทองคร่ำ ภาพผนัง ภาพศิลปไทย เป็นต้น

แผนกประดับมุก

โดยที่ทรงเห็นว่างานประดับมุกขณะนี้กำลังหางาม ๆ ได้ยากจึงทรงมีพระราชเสาวนีย์ให้บรรจุไว้เป็นแผนกหนึ่งในโรงฝึกศิลปาชีพ สวนจิตรลดา

แผนกตัดเย็บ

แผนกนี้ตั้งขึ้นเพื่อช่วยให้สมาชิกได้รู้จักช่วยตัวเองและครอบครัว ในการเย็บเสื้อผ้าและเครื่องใช้ในบ้านใช้เอง

แผนกบรรจุภัณฑ์

เมื่อโรงฝึกศิลปาชีพ สวนจิตรลดา ได้ทำผลิตภัณฑ์ชิ้นงามๆ ออกมา ก็สมควรที่จะมีแผนกบรรจุ รองรับไป เพื่อให้ครบวงจร จึงมีการฝึกสมาชิก ให้รู้จักวิธีทำกล่องด้วยผ้าไหมไทยเพื่อให้แลดูงาม

มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ
ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
กองศิลปาชีพ สวนจิตรลดา กรุงเทพมหานคร
โทร. 281-1202, 282-1182, 281-3493, 281-1111